

Lausunto

16.07.2024

Asia: VN/22264/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Lääkäriliitto ei kannata lakimuutosta eikä pidä sitä perusteltuna.

Esityksessä ehdotetaan, että välttämättömiä terveyspalveluita ei enää turvattaisi kaikille ns. paperittomille (vain lapsille ja tietyille erityisryhmille). Tämän lisäksi jatkossakin järjestettäisiin kiireellinen hoito kaikille. Lääkärin etiikan mukaan lääkäri tulee hoitaa potilaita yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Esitetty kavennus paperittomien oikeuteen välttämättömiin terveyspalveluihin olisi ristiriidassa tämän periaatteen kanssa. Kyse on erittäin haavoittuvasta ryhmästä, joka on muuta väestöä heikommassa asemassa ilman tätäkin esitettyä perusoikeuksien heikennystä.

Lakiluonnoksen keskeinen tavoite olisi valtiontalouden kantokyvyn sekä julkisen terveydenhuollon palvelujärjestelmän kantokyvyn turvaaminen tilanteissa, joissa Suomeen kohdistuisi laajamittaista maahantuloa ulkomaalaislain vastaisesti.

Nykytilanteessa esitetyllä yhdenvertaisuuden heikentämisellä ei olisi taloudellista merkitystä. Hyvinvointialueiden mukaan tämän pykälän nojalla hoitoa saaneet potilaat lasketaan koko maan tasolla sadoissa. Koko paperittomien väestömäärän arvioidaan olevan 3 000-6 000 henkilöä. Kun tämä suhteutetaan Suomen väestömäärään, huomataan että kyse on kustannuksiltaan lähes mitättömästä asiasta, enintään noin 0,1 % siitä väestömäärästä, jonka palveluiden järjestämisestä hyvinvointialueet ovat vastuussa. Lisäksi muutos koskisi vain osaa tälle ryhmälle järjestetyistä palveluista. Esityksessä arvioidut säästöt ovat noin 0,015 % hyvinvointialueiden kokonaismenoista.

Laittomasti maassa oleskelevien määrän pitäisi luokkaa kymmenkertaistua nykyisestään, jotta asialla olisi jonkinlaista taloudellista merkitystä, joskin silloinkaan kantokyky ei olisi kriittisesti uhattuna. Laittomasti maassa oleskelevien nopea ja ennakoimaton kymmenkertaistuminen käytännössä johtuisi lähinnä rajavalvonnan pahasta pettämisestä, koska turvapaikanhakijatkaan eivät ole tämän pykälän soveltamisen piirissä. Lääkäriliitolla on vahva luottamus suomalaiseen rajavartiolaitokseen eikä pidä tällaisia uhkakuvia perusteltuina.

Laaja turvapaikanhakijoiden vyöry saattanee olla jossakin määrin realistinen skenaario, mutta kuten luonnoksessa todetaan, sen vaikutukset hyvinvointialueiden järjestämisen terveydenhuollon kantokykyyn voisivat näkyä lähtökohtaisesti vasta pidemmällä aikavälillä, koska turvapaikkaprosessit kestävät yleensä pitkään. Tällaisessa tilanteessa jää terveydenhuoltojärjestelmällä hyvin aikaa reagoida tulevaan tilanteeseen, ja mahdollisiin säädöstarpeisiin voitaneen palata siinä vaiheessa. Tällöin maahantulon laajuudesta ja muista tarpeistakin on paremmin tietoa.

Mahdollisiin säädöstarpeisiin palaaminen myöhemmässä vaiheessa on perusteltua senkin takia, että nykymalli on ollut voimassa vasta reilun vuoden. Nykymallista tulisi kerätä kokemuksia vähintään parin vuoden ajalta ennen kuin tehdään päätöksiä sen jatkokehittämisestä.

Esitysluonnoksen mukaan ”on mahdollista, että joillakin alueilla järjestettäisiin lakimuutoksesta huolimatta edelleen lakisääteistä laajempia terveyspalveluita laittomasti maassa oleskeleville henkilöille”. Mikäli tällainen lakimuutos toteutettaisiin, Lääkäriliitto pitää tärkeänä, että juuri näin hyvinvointialueilla laajasti toimittaisiin. Kuten edellä todettu, tämä ei ole taloudellinen kysymys, vaan keskeinen eettinen kysymys.

Lisäksi Lääkäriliitto haluaa nostaa esiin kysymyksen siitä, onko esitys sopusoinnussa perustuslain 19§ 3. momentin kanssa, jossa taataan riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut jokaiselle. Mikäli lakiesitys annetaan eduskunnalle, on sen käsittely perustuslakivaliokunnassa tarpeellista.

Vuorenkoski Lauri
Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund